

**NEMIS TILI DARSIDA INTERAKTIV MASHQLARDAN
FOYDALANISH**

Xusinova Laylo Nazarboy qizi

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrası o'qituvchisi

Ma'murov Rustambek

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrası I kurs talabasi

Bugungi kunda xorijiy tillarni o'qitish metodikasida ta'limning samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar tobora keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, nemis tilini o'qitishda interaktiv mashqlardan foydalanish o'quvchilarning bilim olish jarayonidagi faolligini oshirish, ularning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lashda muhim vosita sifatida e'tirof etiladi. An'anaviy ta'lim modelida o'qituvchi asosiy axborot manbai sifatida namoyon bo'lsa, interaktiv ta'limda o'quvchi faol ishtirokchi sifatida bilimlarni mustaqil ravishda egallaydi. Bunday yondashuv o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, jamoa bilan ishlash hamda chet tilida erkin muloqot qilish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Interaktiv mashqlarning nazariy asoslari

Interaktiv mashqlar zamonaviy pedagogik texnologiyalarning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ular ta'lim jarayonida o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi faol hamkorlikni ta'minlaydi. Mazkur yondashuvning asosiy maqsadi o'quvchini tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki bilimni izlash, tahlil qilish va amaliyotda qo'llash jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirishdan iborat. Shu sababli interaktiv mashqlar bugungi kunda chet tillarini, xususan, nemis tilini o'qitishda eng samarali metodlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Nemis tilini o'rganish jarayonida o'quvchilar ko'pincha grammatik qoidalar, so'z tartibi, zamon shakllari va talaffuz bilan bog'liq qiyinchiliklarga duch keladilar. Interaktiv mashqlar ana shunday murakkab jihatlarni osonroq

o'zlashtirish imkonini beradi. Mashqlar davomida o'quvchilar nazariy bilimlarini turli kommunikativ vaziyatlarda qo'llash orqali til materialini chuqurroq anglaydilar.

Interaktiv ta'limning muhim tamoyillaridan biri — hamkorlikda o'rganishdir. Bunda o'quvchilar juftlik yoki kichik guruhlarda ishlaydi, fikr almashadi, birgalikda muammolarni hal qiladi va umumiy xulosaga keladi. Bunday faoliyat ularda mas'uliyat hissini, muloqot madaniyatini hamda o'zaro hurmatni shakllantiradi.

Nemis tili darslarida interaktiv mashqlarning qo'llanilishi quyidagi pedagogik vazifalarni amalga oshirishga xizmat qiladi:

- O'quvchilarning darsdagi faolligini oshirish;
- Og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini rivojlantirish;
- Grammatik bilimlarni amaliy vaziyatlarda qo'llash;
- Lug'at boyligini muntazam kengaytirish;
- Mustaqil va tanqidiy fikrlashni shakllantirish;
- Ijodiy yondashuvni rivojlantirish;

Jamoadi ishlash va muloqot qilish kompetensiyalarini mustahkamlash.

Shuningdek, interaktiv mashqlar o'quvchilarning darsga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Oddiy ma'ruza shaklidagi mashg'ulotlarda ayrim o'quvchilar passiv bo'lib qolishi mumkin, interaktiv usullarda esa deyarli barcha ishtirokchilar topshiriqlarni bajarishga jalb qilinadi. Bu esa bilimlarni yanada puxta egallashga yordam beradi.

Ta'lim jarayonida interaktiv mashqlardan foydalanish o'qituvchidan ham yuqori metodik tayyorgarlikni talab qiladi. O'qituvchi mashg'ulot maqsadiga mos metodlarni tanlashi, topshiriqlarni o'quvchilarning bilim darajasiga mos ravishda ishlab chiqishi hamda dars davomida barcha ishtirokchilarning faol ishtirokini ta'minlashi zarur. To'g'ri tashkil etilgan interaktiv mashg'ulotlar o'quvchilarda nemis tilini o'rganishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi va ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Nemis tili darslarida qo'llaniladigan interaktiv mashqlar turlari

Nemis tilini samarali o'qitishda interaktiv mashqlarning turli shakllaridan foydalanish o'quvchilarning til kompetensiyalarini kompleks rivojlantirish imkonini beradi. Har bir mashq turi muayyan didaktik maqsadga xizmat qiladi va o'quvchilarning tinglab tushunish, o'qish, yozish hamda og'zaki nutq ko'nikmalarini izchil rivojlantirishga yordam beradi. Shu sababli o'qituvchi darsning maqsadi, mavzuning mazmuni va o'quvchilarning tayyorgarlik darajasidan kelib chiqib interaktiv metodlarni tanlashi maqsadga muvofiqdir.

Rolli o'yinlar (Rollenspiele)

Nemis tili darslarida eng samarali interaktiv mashqlardan biri rolli o'yinlardir. Ushbu metod orqali o'quvchilar kundalik hayotda uchraydigan vaziyatlarni sahnalashtiradilar. Masalan, do'konda xarid qilish, shifokor qabulida bo'lish, mehmonxonada xona band qilish yoki temiryo'l vokzalida chipta sotib olish kabi vaziyatlar nemis tilida jonli muloqot qilish imkonini yaratadi.

Rolli o'yinlar o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalarni rivojlantiradi:

- Erkin va ravon so'zlash;
- To'g'ri talaffuz qilish;
- Muloqot davomida mos grammatik birliklardan foydalanish;
- Vaziyatga mos so'z va iboralarni tanlash;
- Nutq madaniyatini shakllantirish.

Bunday mashqlar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirib, ularda chet tilida muloqot qilishga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi.

Juftlik va kichik guruhlarda ishlash

Juftlik hamda kichik guruhlarda tashkil etilgan topshiriqlar o'quvchilar o'rtasida hamkorlik muhitini yaratadi. Ular birgalikda matnni tahlil qiladilar, savol-javoblar tayyorlaydilar, dialog tuzadilar yoki berilgan mavzu yuzasidan fikr almashadilar.

Mazkur usulning afzalligi shundaki, har bir o'quvchi faol ishtirok etishga majbur bo'ladi. Guruh ichidagi muhokamalar davomida o'quvchilar bir-birining

xatolarini tuzatadi, yangi lugʻat birliklarini oʻzlashtiradi va muloqot madaniyatini rivojlantiradi.

“Aqliy hujum” (Brainstorming)

Mazkur metod yangi mavzuni boshlash yoki muammoni hal qilish jarayonida samarali hisoblanadi. Oʻqituvchi muayyan savol yoki muammoni oʻrtaga tashlaydi, oʻquvchilar esa qisqa vaqt ichida oʻz fikrlarini nemis tilida erkin bayon qiladilar. Ushbu metod ijodiy fikrlashni rivojlantiradi, lugʻat boyligini oshiradi va oʻquvchilarning nutq faolligini kuchaytiradi.

Loyiha ishlari (Projektarbeit)

Loyiha metodi oʻquvchilarning mustaqil izlanish olib borish koʻnikmalarini rivojlantiradigan interaktiv usullardan biridir. Oʻquvchilar kichik guruhlariga boʻlinib, nemis tilida taqdimot, buklet, videorolik yoki tadqiqot ishlari tayyorlaydilar. Masalan, “Deutschland”, “Deutsche Kultur”, “Berühmte deutsche Wissenschaftler” kabi mavzular boʻyicha loyihalar ishlab chiqilishi mumkin.

- Loyiha faoliyati davomida oʻquvchilar:
- Axborot izlashni;
- Maʼlumotlarni tahlil qilishni;
- Jamoada ishlashni;
- Taqdimot qilishni;

Ilmiy va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishni oʻrganadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J. J. Chet til oʻqitish metodikasi. Toshkent: Oʻqituvchi, 2012.
2. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Moliya, 2003.
3. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Taʼlimda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2018
4. Passov E. I. Kommunikativnaya metodika obucheniya inostrannym yazykam. Moskva, 2010 yil.
5. Bimmel P., Rampillon U. Lernerautonomie und Lernstrategien. Berlin: Langenscheidt, 2012.
6. Harmer J. Ingliz tilini oʻqitish amaliyoti. London: Pearson Education, 2015.